

ACC. N:R. M.10761:1-10.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Sture Bäckström

Härad: Konga

Adress: Värmdöcke

Socken: Hemmesjö

Berättat av: E. J. Johansson

Uppteckningsår: 1948

Född år 1870 i Turuby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När den nya tiden kom till bygden.

Laga skifte	sid	1
Blågnadsdelning	"	1
Bystämman	"	1
Syns gemensamma egendom	"	1
Byggnadsförening	"	2
Byghandlingar	"	2
Kalaset	"	3
Tjänstutövning	"	3
Jordbruksproduktion	"	4
Arbetsfördelning	"	4
Växtförädlings	"	5
Rotfruktsodling	"	5
Gröngrönsodling	"	6
Jordbruksredskap	"	6
Träplog	"	6
Träskredskap	"	7
Ringar	"	7
Arbänningar	"	7
Handlare	"	8
Sådd	"	8
Byggnadsstycke	"	9
Vägar	"	10
Husförhållanden	"	10

s. 1-10.

Lm F. 59.

Skriv endast på denna sida!

När den nya tiden kom till bygden.

1
Daga skifte för Risinge by började 1836 och avslutades 1839. Hjägnadsdelning var år 1840. Inga oskiftade byar finnas kvar. I Villa och Flemmesjö var delningen senare.

I Risinge hålles fortfarande bystämma varje höst. Byns bykavel är daterad 1837. Här finnes fortfarande något gemensamt såsom flera grustag och två lertag. När lages inget grus i grustagen, utan det väker skog på dem, så vi ha rätt till det av den gemensamma skogen. Vidare ha vi fiskeätten gemensam, och den är delvis utarrenderad, och så ha vi en större brandpruta. Pengarna, som inflyter för det gemensamt ägda, utgör bykassan,

ACC. N:R M. 10761:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

2

som använder för gemensamma behov. Ur
bykassan har vi tagit pengar till bl. a
kopiering av bykartan och till inköp av
brändspuntan. Vi ha också en likvagn
gemensam för byn och en likvagnsdräpa.
Vid användningen av likvagnen betalar
bybor 1 och 2 kr och folk utom byn 10 kr.
Ur bykassan har vi tagit pengar för in-
köp av nio par selar, som skulle vara
till likvagnen. Flåri socknen har
bildats en byggnadsförening, Flemmesjö
byggnadsförening, för föreningslokale, och
i den föreningen har byn tecknat ande-
lar av pengar, som finns i bykassan.
Fåga andra byar i socknen har bystäm-
ma. Den kopierade kartan jämte in-
bundna handlingar förvaras hos en
därtill särskilt utsedd person, för när-

varande hos mig, men de gamla handbinger-
na följer äldermannen, och de förvaras
lösa. Inga föreningar har ersatt det
gamla bylaget. Hela byn har varit en
kollektiv. För det mesta tycks nämligen
alla. Det gäller åtminstone bland kvin-
derna vid begravningar.

Den som här väjade sin spränga
sten och begagna de nya jordbrukssed-
skopen var en virkeshandlare och lant-
brukare, som hette Iven Johan Pettersson.
Han väjade med stenbyttningen omkring
1900, och sedan väjade de andra till efter
varandra allt efter råd och lägenhet. Och
jag fortsatte, när jag blev bonde här. Då
hadde man bara väg och spår, och sedan
kom stensättarna i bruk omkring 1913, då
jag köpte den första här i byn. När

Jag inte använde den, så lärade de andra bönderna den. Nu är den öppna jorden här på gården slät. Genom att åkrarna blivit släta ha bättre jordbruksredskap kunnat användas. Samtidigt med att mejerierna hamna till, skedde en omläggning av jordbruksproduktionen. Det var omkring 1920. Då började leveranser av mjölk till mejeriet i Växjö på bil. Härifrån har den aldrig förläts på hästskvits. Så snart omläggningen av mjölkproduktionen ägde rum, blev det mera omlagt även beträffande djurproduktionen. Då upphörde vi att ha skar. Här fanns 1900 skar som dragare hos varje bonde, men 1925 fanns ingen enda sk i byn. Skarna utbyttes mot häst, och det gick bra att köra i

gården med hästar, när stenen brötes
upp. Före anläggningen till mjölk-
produktion var köttproduktion och
livsursuppfödning av skap huvudsaken.

Växtföljen har ändrats ganska
mycket. De ha mera vall nr. Den sam-
sta gården har lagts ut till mjölkete.
Detta har skett mest under de senaste
tio åren men började redan omkring
1925. Under de senaste tio åren har
skräi betesvallar anlagts på iske fört
odlad mark. År 1900 odlades inga rot-
frukter i byn, men år 1905 eller 1906 bör-
jade flera här i byn odla roror. Den
förste, som odlade roror, var en kar-
pare på Norretorp, som hette Alexander
Pettersson. Han hade sitt rorodling på
bergården Flemset. Fröet såddes i

början med nypon, men sedan kom
korsningsmaskinen. På 1900 adlades
här bara litet gränfoder, som forades
upp i färdigt hies hånd, men sedan blev
det förmerat mer och mer och kortet
till vinterfoder. De övergick mera från
bellräda till halvträda, och de måste
de karka en del.

Nya redskapsbestånd började in-
föras omkring 1900. Det första nya red-
skapet, som började användas, var fjäder-
kavarna, sedan sämaskinerna och
slättermaskinerna och hästräfsorna,
slårträfsorna, självavläggarna och
sist kom självbindaren. Här i byn fanns
ingen, som började med träplag 1906, utan
alla hade övergått till järnplag, som
sedan smältes av bättre och bättre.

Här användes stiftverket med dragning av skar för vandring, och redan kom oljemotortraktorer. Stiftverket fanns redan 1880 och 90. De första, som kom ut, drags för hand. Före stiftverket var slagverket, av vilka många drags för hand, och andra köptes med skar.

Ångens omfattning i förhållande till den öppna ytan var cirka 30% år 1900. Ångarna har man upphört att slå under de senaste 10 åren. Därvid har ej jämförelse här.

Inom Pisinge by finns ingen industri. Här fanns för en lagg träslomakare.

Den byskvaktare här i Hemmesjö hade lön in natura. Han hade korn, råg och ostanyck från varje hemmans-

del. Det upphörde med hans död omkring 1920. Till de fattiga lämnades korn och ved vist på hemman, det upphörde 1901 eller 1902, då kon^{ten}en köpte och tillträdde en fattiggård och gav dem, som inlagts där full försörjning. De fattiga, som icke var inlagda på fattiggården för full försörjning där, fick kontant svältning. Här i byn har ej funnits några på stat anställda.

Den första handelsboden upprättades här 1902, och innehavaren var Maria Ahlgvist på Lundboholm. Hon hade inga nya varor utan kaffe, mjöl, socker och smör. Hon hade inga mannfakturor.

Här lades de första tegeltakten på

1900, jämt var det korv- och spänkalk.
Nu finns inget hus med eldstad utan
att det är täckt med s. k. hjärt kalk.

Omkring 1905-06 blev det mera all-
män upprustning utav byggnaderna.
Orsakerna härtill var, att jakket genom
de pågående skogsavverkningarna
och förädlingen av träet skötte penga.

På Sjöed tillhandahöll bolaget
bostäder åt de avställda, och sedan
har var och en undan för undan byggt
upp egna hem.

Genom den mera framåt gående
krävan industri har det blivit en
bättre förändring både beträffande mat,
bostäder och andra levnadsförhållan-
den.

Genom tillkraftens tillkomst

Skolkamret blev nya vägar anlagda här, och de gamla satta i bättre parant skick. Därigenom har skolan förändrats, och arbetsvagnarna ha mera övergått till bilvagnar.

Här har inga väckelseföreläsningar följt kammit. Husförhören hållas i skolan sedan år 1900. Det var sedan sed här, att alla samlades hos någon av rotelvärderna efteråt för att intaga middag. Den seden upphörde omkring 1915.

Högkonjunkturerna under de båda världskrigen har betydligt höjt levnadsstandarderna här.